

Bölüm 6

RUH SAĞLIĞI VE HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ BECERİ ÖĞRENİM REHBERLERİ

Bölüm Editörleri

Prof. Dr. Fatma DEMİRKIRAN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi,
Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD., fdemirkiran@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5817-8982

Bölüm Yazarları

Prof. Dr. Fatma DEMİRKIRAN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.,
fdemirkiran@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-5817-8982

Prof. Dr. Hülya ARSLANTAŞ

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.,
harslantas@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-3018-2314

Doç. Dr. Hatice ÖNER

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.,
honer@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-6556-5753

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap KIZILKAYA

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.,
mehtap.kizilkaya@adu.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0002-4000-8926

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman Ümit ŞENOCAK

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.,
suleyman.senocak@adu.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0003-4633-2003

Arş. Gör. Dr. Rüveyda YÜKSEL

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.,
ruveyda.yuksel@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-
5997-4155

Arş. Gör. Dr. Cihan KOCAİRI

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.,
cihan.ektiricioglu@adu.edu.tr,
ORCID iD: 0000-0002-5977-3548

Arş. Gör. Dr. Ezgi SARI

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.,
ezgi.ozen@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0776-1318

KAYNAKLAR

1. Avcı D, Çiğdem E. Gözlem Yapma Becerisi ve Psikiyatri Hemşireliği. *Türkiye Klinikleri Psychiatric Nursing- Special Topics*. 2024;10(1):32-37.
2. Townsend MC, Morgan KI. Psychiatric mental health nursing: Concepts of care in evidence-based practice. (10th ed.). Philadelphia: F.A. Davis Company; 2021.
3. Videbeck SL. Psychiatric-mental health nursing. (8th ed.). Philadelphia: Wolters Kluwer; 2019.
4. Varcarolis EM. Essentials of psychiatric mental health nursing: A communication approach to evidence-based care. (4th ed.). St. Louis: Elsevier; 2022.
5. Sabancıoğulları S, Açıl AA, Hallaç S. Akut psikiyatrik bakımda bir profesyonel kontrol yöntemi: Hemşirelik gözlemleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2014;6(1):79-91.
6. Halter MJ. *Varcarolis' foundations of psychiatric-mental health nursing: A clinical approach*. 9th ed. Elsevier; 2021.
7. American Psychiatric Nurses Association (APNA). *Psychiatric-mental health nursing: scope and standards of practice*. 3rd ed. 2022.
8. Dhanpal HN. The initial psychiatric interview: A nursing perspective. *International Journal of Neurological Nursing*. 2017;3(1): 25-29.
9. Öztürk MO, Uluşahin A. *Ruh sağlığı ve bozuklukları I*. 11. Baskı. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri; 2008. ISBN: 978-975--93453--2-7.
10. Durmaz H. Hasta ile Görüşme, Gözlem ve Kayıt Süreci. In: Gürhan N (ed.) *Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği*. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitapevleri; 2016. p. 165-181. ISBN: 978-605-9215-14-5.
11. Demirkıran F, Arslantaş H, Öner H. Psikiyatri Hastası ile Görüşme Öğrenim Rehberi. In: Demirkıran F, Memiş S (eds.) *Hemşirelik Beceri Öğrenim Rehberleri*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları No:40; 2013. p. 201-202. ISBN:978-975-8254-47-7.
12. Özel İ. Hasta-Hemşire İletişimi. In: Batmaz M, Gezgın Yazıcı H (eds.) *Hemşirelikte İletişim*. Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2022. p. 81-97. ISBN: 978-625-8299-13-7.
13. O'Hagan S, Manias E, Elder C, et al. What counts as effective communication in nursing? Evidence from nurse educators' and clinicians' feedback on nurse interactions with simulated patients. *Journal of Advanced Nursing*; 2014;70(6): 1344-1355. <https://doi.org/10.1111/jan.12296>
14. Sparks J R, Song Y, Brantley W, et al. Assessing written communication in higher education: Review and recommendations for next-generation assessment. *ETS Research Report Series*; 2014;2: 1-52. <https://doi.org/10.1002/ets2.12035>
15. Hemşirelik Lisans Programı Çıktıları (01.07 2025 tarihinde <https://akademik.adu.edu.tr/fakulte/hemşirelik/tr/hemşirelik-fakultesi-program-ciktilari-4884> adresinden ulaşılmıştır.)
16. Ungan S. Yazma becerisinin geliştirilmesi ve önemi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*; 2007; 23(2): 461-472.
17. Çam O, Engin E. *Ruh sağlığı ve hastalıkları psikiyatri hemşireliği bakım sanatı*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi; 2021.
18. Karaca A. Ruhsal durum muayene becerisi ve psikiyatri hemşireliği. *Türkiye Klinikleri Psychiatric Nursing-Special Topics*. 2024;10(1):38-44.
19. Örum, M.H. (2022). Koruma amacıyla özgürlüğün kısıtlanması kurumu uygulamada tam olarak koruyucu mu? Bir olgu sunumu. *Boğaziçi Tıp Dergisi*, 9(1), 67-70.
20. Erdoğan, E., Sabancıoğulları, S. (2024). Hasta kabul ve taburculuk süreci ve psikiyatri hemşireliği. Sabancıoğulları, S., editör. *Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliğinde Temel Beceriler*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 63-71.
21. Demirdoğan, S., Solmaz, M. (2017). Psikiyatride "zorunlu yatışlar". *Journal of Forensic Medicine*, 31- 33.
22. Karaca, S., Öngün, E. (2020). Psikiyatri kliniğinde terapötik ortam, hasta kabul ve taburculuk süreci, gözlem, görüşme ve kayıt tutma. Akgün Çıtak, E. (Editör) & Hiçdurmaz, D. (Editör). *Psikiyatri Hemşireliği Akıl Notları* (1-17), Ankara, Güneş Tıp Kitapevleri.

23. Kızılkaya, M. (2024). Kayıt tutma süreci ve psikiyatri hemşireliği. Sabancıoğulları, S., editör. *Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliğinde Temel Beceriler*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 121-125.
24. Çakmak S, Süt H, Öztürk S, et al. Psikiyatri kliniğinde uğraşı ve psikososyal müdahalelerin hastaların kişiler arası işlevsellik ve bireysel ve sosyal performans düzeylerine etkisi. *Nöropsikiyatri Arşivi*; 2016; 53(3): 234-240.
25. Ünsal G, Karaca S, Arnik M, et al. Psikiyatri kliniğinde çalışan hemşirelerin psikiyatri hemşiresinin rollerine ilişkin görüşleri. *Clinical and Experimental Health Sciences*; 2014; 4(2): 90-95.
26. Arslan BŞ, Buldukoğlu K. Psikiyatri kliniğinde çalışan hemşire olmak: Niteliksel bir çalışma. *J Psychiatric Nurs*; 2021;12(1):67-75.
27. Kamışlı S, Daştan L. Bir psikiyatri kliniğinde hemşirelik uygulamaları ve bu uygulamalara yönelik hasta görüşleri. *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*; 2008;12(1):45-52.
28. Alnasser A. What is the purpose of community meeting in an inpatient psychiatric unit?. *Middle East Journal of Nursing*; 2013; 101(664): 1-3.
29. Roberts J, Smith J. From hospital community to the wider community: Developing a therapeutic environment on a rehabilitation ward. *Journal of Mental Health*; 1994; 3: 69-78
30. Ng ML. The Community Meeting: A Review. *The International Journal of Social Psychiatry*; 1992;38(3): 179-88.
31. Duran S, Eroğlu S. Psikiyatrik hastalık tanılı hasta ve ailelerinin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2016;13(3):237-247.
32. Waqas A, Correia JC, Ahmad M, Akhtar TN, Meraj H, Angelakis I, Pataky Z. Therapeutic patient education for severe mental disorders: A systematic review. *Global Mental Health*. 2024;11:e78.doi:10.1017/gmh.2024.68
33. Kutlu L, Demiralay Ş. Somatik Psikososyal Tedaviler ve Hemşirenin Rolü. In: Batmaz M, Gezin Yazıcı H. (ed.) *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği*. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri; 2021.
34. Engin E, Dülgerler Ş: Ruhsal Bozukluklarda İlaç Tedavisi. In: Çam O, Engin E. (ed). *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği "Bakım Sanatı"*. İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevi; 2021.
35. Stewart T. Psychopharmacology. In: *Psychiatric-Mental Health Nurse Practitioner Program Companion and Board Certification Exam Review Workbook*. Springer. 2024. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-60894-0_6.
36. Murat M, Küçük L. Psikofarmakoloji: Psikiyatri Hemşireleri Neleri, Neden Bilmeli?. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2024;11(2):178-186.
37. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing. 2013.
38. Duran, S., Gürhan, N. (2012). Psikiyatri hastalarının taburculuk eğitimi alma durumlarının değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp dergisi*; 26(1):39-44.
39. Tok Yıldız, F. (2023). Hasta kabul, nakil ve taburculuk süreci, Karagözoğlu Ş, Demiray A, Doğan P, editörler. *Temel Hemşirelik Uygulama için Esaslar*. 1. Baskı. Ankara: Ankara Nobel Tıp Kitapevleri; 572-89.
40. Şen, N., Özkan Süzer, F. (2017). Psikiyatri hastalarında zorunlu yatış ve zorla tedaviye bakış açısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*.7(3):176-81.
41. Saunders JC. Families living with severe mental illness: a literature review. *Issues Ment Health Nurs*. 2003; 24:175-198.
42. Schenk PA, Lippincott RC, Bennett C, Steigman PJ. Improving knowledge about mental illness through family-led education: The journey of hope. *Psychiatr Serv*. 2008; 59:49-56.
43. Torney E. Prevalence studies in schizophrenia. *Br J Psychiatry*. 1987;150:598-608.
44. Bilgin B. *Ruh sağlığı bozuk olan bireylere sahip ailelerin ruhsal hasta ve hastalığa ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul, Haliç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2007
45. Peneva PS, Mavrodiev S. A historical approach to assertiveness. *Psychol Thought*. 2013;6(1):3-26. doi:10.23668/psycharchives.1912

46. Speed BC, Goldstein BL, Goldfried MR. Assertiveness training: A forgotten evidence-based treatment. *Clin Psychol SciPract*. 2018;25(1):e12216. doi:10.1111/cpsp.12216
47. Suzuki E, Saito M, Tagaya A, et al. Relationship between assertiveness and burnout among nurse managers. *Jpn J Nurs Sci*. 2009;6(2):71–81. doi:10.1111/j.1742-7924.2009.00124.x
48. Timmins F, McCabe C. Nurses' and midwives' assertive behavior in the workplace. *J Adv Nurs*. 2005;51(1):38–45. doi:10.1111/j.1365-2648.2005.03458.x
49. Al-hawaiti MR, Sharif L, Elsayes H. Assertiveness in nursing: a systematic review of its role and impact in health care settings. *NursRep*. 2025;15(3):102. doi:10.3390/nursrep15030102
50. Eskiuyurt R, Uysal N. Effect of assertiveness skills training on nursing students' competencies. *Arch Psychiatr Nurs*. 2025;54:84–90. doi:10.1016/j.apnu.2025.01.008
51. Eker PY, Mert ZT. The effect of assertiveness training given to nursing students on emotional literacy and assertiveness: A mixed method study. *J High EducSci*. 2024;15(1):70–80. doi:10.5961/higheredusci.1504514
52. Chen HW, Wu JC, Kang YN, Chiu YJ, Hu SH. Assertive communication training for nurses to speakup in cases of medical errors: a systematic review and meta-analysis. *Nurse Educ Today*. 2023;126:105831. doi:10.1016/j.nedt.2023.105831
53. Decety J, Jackson PL. The functional architecture of human empathy. *Behav Cogn Neurosci Rev*. 2004;3(2):71–100. doi:10.1177/1534582304267187
54. Shamay-Tsoory SG. The neural bases for empathy. *Neuroscientist*. 2011;17(1):18–24. doi:10.1177/1073858410379268
55. Decety J. Empathy in Medicine: What It Is, and How much We Really Need. *Am J Med*. 2020;133(5):561–566. doi:10.1016/j.amjmed.2019.12.012
56. Riess H. The Science of Empathy. *J Patient Exp*. 2017;4(2):74–77. doi:10.1177/2374373517699267
57. Block-Lerner J, Adair C, Plumb JC, Rhatigan DL, Orsillo SM. The case for mindfulness-based approaches in the cultivation of empathy: does non judgmental, present-moment awareness increase capacity for perspective-taking and empathic concern?. *J Marital Fam Ther*. 2007;33(4):501–516. doi:10.1111/j.1752-0606.2007.00034.x
58. Singer T, Lamm C. The social neuroscience of empathy. *Ann N Y Acad Sci*. 2009;1156:81–96. doi:10.1111/j.1749-6632.2009.04418.x
59. Bag, B. (2024). Bakımda Anlama Sanatı: Empati ve Refleksiyon İlişkisi. *Journal of Nursology*, 27(2), 153–162. doi:10.17049/jnursology.1507498
60. Zaki J. Empathy: a motivated account. *PsycholBull*. 2014;140(6):1608–1647. doi:10.1037/a0037679
61. Brunero S, Lamont S, Coates M. A review of empathy education in nursing. *NursingInquiry*. 2010;17(1):65–74. doi:10.1111/j.1440-1800.2009.00482.x.
62. Peplau HE. *Inter personal relations in nursing: A conceptual frame of reference for psychodynamic nursing*. Reprinted ed. New York: Springer Publishing Company; 1991.
63. Beauchamp TL, Childress JE. *Principles of biomedical ethics*. 7th ed. Oxford University Press; 2013.
64. American Nurses Association (ANA). *Code of ethics for nurses with interpretive statements*. 2015.
65. Ağin S. Hastanın tedaviyi ret hakkı. *Yaşar Hukuk Dergisi*. 2023;5(2): 337–389.
66. Terakye G. Hasta hemşire ilişkileri. Genişletilmiş 5. baskı. Ankara: ZirveOfsetLt. Şti.; 1998. ISBN: 975-95943-0-7.
67. AkgünÇıtak E. İletişim Kurmayı Zorlaştıran Davranışları Olan Hastalarla İletişim. In: Üstün B, Demir S (eds.). *Hemşirelikte İletişim*. 2. baskı. İstanbul: Akademi Basın ve Yayıncılık; 2021. p. 353–365. ISBN: 978-605-82106-2-2.
68. Petrićek G, VrcićKečević M, Lazić D, et al. How to deal with a crying patient? A study from a primary care setting. *European Journal of General Practice*. 2011;17(3):153–159.
69. Gêrvás J, Pastor-Sánchez R, Pérez-Fernández M. Crying patients in General/Family Practice: incidence, reasons or encounter and health problems. *Revista Brasileira de Medicina de Família e Comunidade*. 2012;7(24):171–176.

70. Hayward BA. Should mental health nurses cry with patients? *Issues in Mental Health Nursing*. 2024;45(8):776–783.
71. Ryd  K, H jelm K. How to support patients who are crying in palliative homecare: an interview study from the nurses' perspective. *Primary Health Care Research & Development*. 2016;17(5):479–488.
72. G lbaşı,Z.,Evcili, F. (2013). Hasta cinselliğinin değ rlendirilmesi ve hem şirelik: Engeller ve  neriler. *Anadolu Hem şirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16:(3)182-189.
73.  uhadaroėlu, A. (2017). The effects of education on psychological counselling students in Turkey. *Sex Education*, 17(2):209-19.
74. Fennell, R., Grant, B. (2019). Discussing sexuality in healthcare: A systematic review. *Journal of Clinical Nursing*, 28:(17-18):3065-76.
75.  nal Toprak F, Turan Z. (2021).Theeffect of sexual health courses on thelevel of nursing students 'sexual/ reproductive health knowledge and sexual myths beliefs in Turkey: A pretest-posttest control group design. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(2):667-74.
76. Adana F, Arslantaş H. Ergenlikte  fke ve öfkenin yönetiminde okul hem şiresinin rolü. *AD  Tıp Fakültesi Dergisi*. 2011; 12(1):57-62.
77. Dikici MF, Parıldar H,  ahin G. Öfkeli hastaya yaklaşım. In: Aile Hekimliğinde Hasta Merkezli Bakım ve İletişim Becerileri  zel Sayısı. *Türkiye Klinikleri Aile Hekimliği*. 2017; 8(2):152-155.
78. Bilge A,  nal G. Öfke,  fke kontrolü ve hem şirelik yaklaşımı. *Ege Üniversitesi Hem şirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 2005; 21(1):189-196.
79. Temür  A, Baydın A. Acil Serviste Ajite/Saldırgan Hastaya Yaklaşım. In: Bildik F, Aslaner MA (ed). *Acil Serviste  zellikli Hastalar ve  zel Durumlar*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2024.
80. Yılmaz C, Onan N. Acil servis hasta yakını örnekleminde öfke ifadesi ve sağlık çalışanlarına yönelik şiddete bakışın incelenmesi. *ADY  Sağlık Bilimleri Derg*. 2021;7(3):231-242.
81. Wilkowski BM, Robinson MD. The cognitive basis of trait anger and active aggression: An integrative analysis. *Personality and Social Psychology Review*. 2008;12(1):3-21. doi:10.1177/1088868307309874
82. Gross JJ. Emotion regulation: Status and future prospects. *Psychological Inquiry*. 2015;26(1):1-26. doi:10.1080/1047840X.2014.940781
83. Robertson T, Daffern M, Bucks RS. Emotion regulation and aggression. *Aggression and Violent Behavior*. 2012;17(1):72-82. doi:10.1016/j.avb.2011.09.006
84. Deffenbacher JL. Cognitive-behavioral conceptualization and treatment of anger. *Cognitive and Behavioral Practice*. 2011;18(2):212-221. doi:10.1016/j.cbpra.2009.12.004
85. Beck AT, Haigh EA. Advances in cognitive theory and therapy: The generic cognitive model. *Annual Review of Clinical Psychology*. 2014;10:1-24. doi:10.1146/annurev-clinpsy-032813-153734
86. Akerjordet K, Severinsson E. Emotionally intelligent nurse leadership: A literature review study. *Journal of Nursing Management*. 2008;16(5):565-577. doi:10.1111/j.1365-2834.2008.00893.x
87. Tanabe Y, Asami T, Yoshimi A, et al. Effectiveness of anger-focused emotional management training in reducing aggression among nurses. *Nursing Open*. 2023;10:998–1006. doi:10.1002/nop2.1367
88.  ahin M, Mert E. The Effect of Anger Management Training on Nurses' Anger, psychological Resilience and Quality of Care: A Randomized Controlled Trial. *Nurs Health Sci*. 2025;27(2):e70106. doi:10.1111/nhs.70106
89. Sukhodolsky DG, Golub A, Cromwell EN. Development and validation of the anger rumination scale. *Personality and Individual Differences*. 2001;31:689-700. doi:10.1016/S0191-8869(00)00171-9
90. Martin RC, Dahlen ER. Cognitive emotion regulation in the prediction of depression, anxiety, stress, and anger. *Personality and Individual Differences*. 2007;39(7):1249-1260. doi:10.1016/j.paid.2005.06.004